

Олена М. Лютак¹, Олена В. Баула²

ESG-НАРАТИВ У ДИПЛОМАТІЇ: ФОРМУВАННЯ НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ

У статті досліджено роль ESG-наративу як системного чинника трансформації економічної дипломатії та формування нових економічних пріоритетів держав у глобальній економічній системі. У межах дослідження здійснено теоретико-методологічний аналіз впливу ESG-наративу на трансформацію економічної дипломатії, а також окреслено необхідність його емпіричної верифікації через практичні кейси. Як ключові приклади інституціоналізації ESG-принципів розглянуто політики European Green Deal та Inflation Reduction Act, що демонструють різні моделі імплементації сталого розвитку в економічній дипломатії ЄС та США. Здійснено порівняльний аналіз підходів ЄС, США та України до інтеграції ESG-наративу. У результаті дослідження сформульовано пропозиції щодо посилення інституційної спроможності держав у сфері ESG-дипломатії та їхнього переходу до проактивної участі у формуванні глобальних стандартів сталого розвитку.

Ключові слова: ESG-наратив, економічна дипломатія, наступальна модель, сталий розвиток, екологічна політика, міжнародні економічні відносини, інвестиційна дипломатія, зелені інвестиції, глобальне економічне врядування, декарбонізація, міжнародні фінансові інституції.

Рис. 1. Табл. 1. Літ.14.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-298-251-261

¹ <https://orcid.org/0000-0002-4293-0586>

² <https://orcid.org/0000-0002-4293-0586>

Olena Liutak, Olena Baula

ESG NARRATIVE IN DIPLOMACY: FORMING NEW ECONOMIC PRIORITIES

The article explores the role of the ESG narrative as a systemic factor in the transformation of economic diplomacy and the formation of new economic priorities of states in the global economic system. The study provides a theoretical and methodological analysis of the impact of the ESG narrative on the transformation of economic diplomacy, and outlines the need for its empirical verification through practical cases. The European Green Deal and Inflation Reduction Act policies are considered as key examples of the institutionalization of ESG principles, demonstrating different models of sustainable development implementation in the economic diplomacy of the EU and the USA. A comparative analysis of the approaches of the EU, the USA and Ukraine to the integration of the ESG narrative is carried out. As a result of the study, proposals are formulated to strengthen the institutional capacity of states in the field of ESG diplomacy and their transition to proactive participation in the formation of global standards for sustainable development.

Keywords: ESG narrative, economic diplomacy, sustainable development, environmental policy, international economic relations, investment diplomacy, green investment, global economic governance, decarbonization, international financial institutions.

Peer-reviewed, approved and placed: 13.04.2026

Постановка проблеми. Сучасна архітектура міжнародних економічних відносин зазнає суттєвих змін, що пов'язані не лише з традиційними

¹ Lutsk National Technical University. Ukraine.

² Lutsk National Technical University. Ukraine.

факторами глобалізації, а й із посиленням значення нефінансових критеріїв розвитку. Екологічні виклики, соціальні трансформації та вимоги до якості інституційного управління поступово формують нову систему координат, у межах якої держави переглядають власні економічні та дипломатичні пріоритети.

У цьому контексті концепція ESG (Environmental, Social, Governance) виходить за межі корпоративного рівня та набуває статусу важливого орієнтира державної політики. Вона дедалі частіше інтегрується у зовнішньоекономічну діяльність країн, впливаючи на формування інвестиційного іміджу, торговельних стратегій та міжнародних партнерств. Особливого значення набуває не лише фактичне впровадження ESG-принципів, а й спосіб їхнього представлення у міжнародному середовищі, тобто формування ESG-нарративу.

ESG-нарратив у дипломатії можна розглядати як інструмент стратегічної комунікації держав, через який вони транслують власну прихильність до принципів сталого розвитку та відповідального управління. Однак, на практиці існує розрив між декларованими ESG-орієнтирами та реальними механізмами їх реалізації, що ускладнює формування єдиного підходу до використання ESG як елемента економічної дипломатії.

Проблема полягає в недостатній теоретичній розробленості ESG-нарративу як самостійного явища в системі міжнародної економічної дипломатії, а також у невизначеності його впливу на трансформацію економічних пріоритетів держав у глобальному просторі. Потребує уточнення, яким чином ESG-комунікації впливають на формування довіри між державами, розподіл інвестиційних потоків та конструювання нових моделей міжнародного економічного співробітництва.

Таким чином, актуальність дослідження визначається необхідністю осмислення ESG-нарративу як сучасного дипломатичного інструменту, що не лише відображає трансформацію економічних пріоритетів держав, але й активно бере участь у їх формуванні в умовах глобальної конкуренції та переходу до сталих моделей розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останні наукові дослідження свідчать про суттєве розширення предметного поля ESG-концепції, яка поступово трансформується з корпоративного інструменту у багатовимірний механізм впливу на міжнародні економічні та дипломатичні процеси.

У роботі Deirmentzoglou G. et al. [1] здійснено систематичний огляд ролі ESG-факторів у міжнародній торгівлі, де автори формують інтегративну рамку їх впливу на глобальні економічні взаємодії. Дослідження підкреслює, що ESG дедалі частіше стає елементом торговельної політики держав і впливає на конфігурацію міжнародних економічних потоків.

У свою чергу, Sek K. і Kalmaz D. [2] акцентують увагу на взаємозв'язку ESG із економічним зростанням, інноваціями та якістю управління. Автори доводять, що ESG-підхід виступає каталізатором інклюзивного розвитку та модернізації економічних систем, що опосередковано впливає і на формування державних стратегій.

Окремий теоретичний вимір ESG у дипломатичному контексті представлено у праці Puschunder J. [3], де розглядається концепція ESG-

дипломатії як нової форми «соціально відповідального перезавантаження» глобальної фінансово-економічної системи. Автор підкреслює зростання ролі ціннісних підходів у міжнародній взаємодії та формуванні глобальної політики.

У дослідженні Kim J. et al. [4] ESG розглядається як неринкова стратегія реагування корпорацій на геополітичну напруженість. Автори демонструють, що ESG-практики використовуються компаніями як інструмент адаптації до нестабільного міжнародного середовища, що має значення і для державної економічної дипломатії.

Karimov S. [5] зосереджується на впровадженні ESG-систем у банківському секторі, підкреслюючи їх роль у підвищенні прозорості та стійкості фінансових інститутів. Це розширює розуміння ESG як елементу інституційного управління, що впливає на інвестиційну привабливість держав.

У контексті України значний інтерес становлять праці, присвячені післявоєнному відновленню економіки. Зокрема, Калініченко Л. [6] розглядає ESG як інструмент структурної трансформації корпоративного сектору в процесі відбудови країни. Алексін Г. [7] акцентує увагу на ESG due diligence як механізмі забезпечення відповідального інвестування в умовах відновлення економіки. Дяковський Д. [8] аналізує потенціал ESG-інвестування для реконструкції економіки України, підкреслюючи як його переваги, так і обмеження. Бондаренко Л. та Скоропад І. [9] досліджують сучасні тенденції впровадження ESG-підходів у діяльність компаній в Україні та світі, відзначаючи поступову інтеграцію цих принципів у корпоративне управління та міжнародні бізнес-практики. У науковому дослідженні Маслак О. і Маслак Т. [10] ESG розглядається як інструмент формування організаційно-економічної взаємодії між підприємствами та стейкхолдерами, що підсилює його значення у побудові стійких економічних систем.

Аналіз сучасних наукових джерел свідчить, що ESG поступово виходить за межі корпоративного управління та набуває системного значення у міжнародній економіці, інвестиційній політиці та дипломатії. Водночас питання ESG-нарративу як інструменту формування нових економічних пріоритетів держав залишається недостатньо дослідженим, що підтверджує актуальність обраної теми.

Мета дослідження полягає у обґрунтуванні ролі ESG-нарративу в сучасній економічній дипломатії та визначення його впливу на формування нових економічних пріоритетів держав в умовах глобальної трансформації та переходу до моделі сталого розвитку.

Основні результати дослідження. У сучасному глобалізованому середовищі економічна дипломатія зазнає суттєвої еволюції, поступово перетворюючись із інструменту суто економічного просування на комплексний механізм формування міжнародних позицій держави. Якщо традиційно її зміст зводився до забезпечення доступу до ринків, залучення інвестицій та розвитку торговельних відносин, то нині дедалі більшого значення набувають нефінансові параметри розвитку, пов'язані зі сталим розвитком, екологічною відповідальністю, соціальною інклюзією та якістю інституційного управління.

У цьому контексті ESG-нарратив виступає не лише як відображення відповідних політик держави, але й як інструмент їх стратегічної комунікації у міжнародному середовищі. Йдеться про цілеспрямоване формування інтерпретаційної рамки, у межах якої держава позиціонує себе як відповідальний учасник глобальної економіки, що дотримується принципів сталого розвитку та інтегрує їх у власну економічну модель, тобто ESG-нарратив набуває ознак «м'якого регулятора» міжнародного сприйняття економічної поведінки держав.

Обґрунтування ролі ESG-нарративу в економічній дипломатії базується на кількох ключових аспектах (рис. 1).

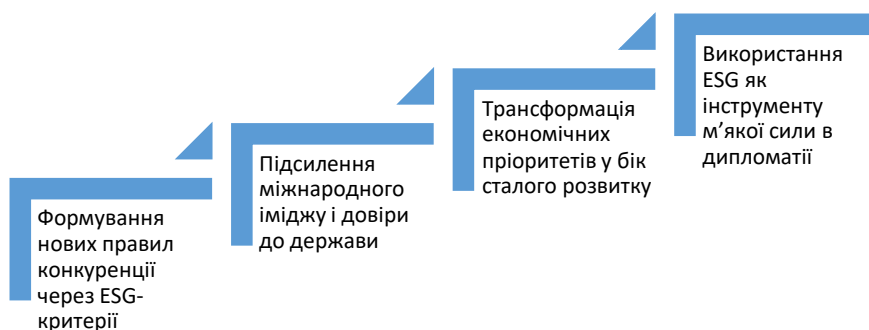

Рис. 1. Напрями впливу ESG-нарративу на формування економічних пріоритетів держав

По-перше, він формує нову систему міжнародної конкуренції, у якій поряд із класичними економічними показниками зростає значення ESG-рейтингу, репутації та рівня довіри. Держави, які демонструють послідовність у впровадженні ESG-принципів, отримують додаткові переваги у доступі до інвестиційних ресурсів, міжнародних фінансових інституцій та глобальних партнерств.

По-друге, ESG-нарратив виконує функцію інструменту стратегічного позиціонування держав у глобальній економіці. Через нього формуються уявлення про стабільність інституцій, прозорість регуляторного середовища та довгострокову передбачуваність економічної політики. Це особливо важливо в умовах зростання геополітичної турбулентності, коли інвестори та міжнародні партнери дедалі більше орієнтуються не лише на економічну вигідність, але й на рівень ризиків, пов'язаних із соціальними та екологічними факторами.

По-третє, ESG-нарратив виступає механізмом трансформації традиційних економічних пріоритетів держав. Він сприяє поступовому переходу від моделі максимізації короткострокового економічного зростання до моделі довгострокової стійкості, в якій враховуються екологічні обмеження, соціальна відповідальність та ефективність управлінських рішень. У результаті економічна дипломатія починає інтегрувати ціннісні орієнтири, що раніше не були її центральним елементом.

По-четверте, ESG-нарратив виконує функцію інструменту «м'якої сили», оскільки дозволяє державам впливати на міжнародне середовище не через примус чи економічний тиск, а через формування привабливого образу відповідального та сучасного учасника глобальних процесів. Це особливо важливо в умовах посилення конкуренції між державами за інвестиції, технології та людський капітал.

Водночас слід зазначити, що ефективність ESG-нарративу в економічній дипломатії залежить від узгодженості між декларованими принципами та фактичною політикою держави. У випадку розриву між ними виникає ризик втрати довіри з боку міжнародних партнерів, що може негативно вплинути на економічні та дипломатичні позиції країни.

ESG-нарратив у сучасній економічній дипломатії набуває системного значення як багаторівневий інструмент, що одночасно виконує комунікативну, стратегічну, інвестиційну та репутаційну функції. Він не лише відображає трансформацію глобальної економіки під впливом принципів сталого розвитку, але й активно бере участь у формуванні нової ієрархії економічних пріоритетів держав у міжнародній системі.

ESG-нарратив дедалі виразніше трансформує логіку та інструментарій економічної дипломатії, зміщуючи її фокус із суто комерційно-торговельних інтересів у площину нормативно-ціннісного регулювання глобальних економічних відносин. Його вплив є багатовимірним і проявляється як на концептуальному, так і на практичному рівнях формування зовнішньоекономічної політики держав.

Передусім ESG-нарратив:

- виконує функцію нової легітимізаційної матриці економічної дипломатії. Якщо раніше ключовими аргументами в міждержавних переговорах виступали показники економічної ефективності, конкурентоспроможності та доступу до ресурсів, то нині дедалі більшого значення набувають критерії екологічної стійкості, соціальної відповідальності та якості корпоративного управління. Це означає, що дипломатичні зусилля держав спрямовуються не лише на просування національного бізнесу, а й на демонстрацію його відповідності глобальним стандартам сталого розвитку;

- інституціоналізує нові форми умовності у міжнародних економічних відносинах. Доступ до ринків, інвестиційних ресурсів та фінансових інструментів дедалі частіше залежить від відповідності партнерів ESG-критеріям. У цьому контексті економічна дипломатія виступає як механізм адаптації національних економік до зовнішніх нормативних вимог, включаючи декарбонізацію, дотримання трудових стандартів та прозорість управління. Відповідно, дипломатичні місії змушені інтегрувати експертизу у сфері сталого розвитку у свою діяльність, що змінює їх функціональну архітектуру;

- створює новий вимір економічної конкуренції — «нормативну конкурентоспроможність», де перевагу отримують країни, здатні не лише виробляти дешевше чи швидше, а й відповідати високим стандартам сталості. У цьому сенсі економічна дипломатія перетворюється на інструмент просування національних моделей регулювання як еталонних або бажаних для інших акторів міжнародної системи;

- стимулює появу нових коаліцій та форматів багатосторонньої взаємодії. Держави з подібним рівнем імплементації ESG-принципів схильні формувати «клуби стандартів», які узгоджують правила гри у сферах кліматичної політики, відповідального інвестування та корпоративної звітності. У цьому контексті економічна дипломатія набуває рис мережевої дипломатії, де важливу роль відіграють не лише уряди, а й транснаціональні корпорації, міжнародні організації та інституційні інвестори;

- посилює асиметрії у глобальній економіці. Розвинені країни, які мають більше ресурсів для впровадження ESG-стандартів, отримують додаткові інструменти впливу на країни, що розвиваються. Це може проявлятися у формі «зеленої протекціоністської політики» або регуляторного тиску, що ускладнює доступ до ринків для менш підготовлених економік. Відтак економічна дипломатія останніх змушена балансувати між необхідністю інтеграції у глобальні ESG-ланцюги та захистом власних економічних інтересів.

- сприяє «моралізації» економічної дипломатії, вводячи етичний вимір у прийняття зовнішньоекономічних рішень. Це означає, що питання прав людини, екологічної безпеки та соціальної справедливості перестають бути периферійними і стають центральними у формуванні двосторонніх і багатосторонніх економічних стратегій.

ESG-наратив у сучасних умовах виступає ключовим чинником трансформації економічної дипломатії та формування нових глобальних економічних пріоритетів.

У контексті здійсненого теоретико-методологічного аналізу впливу ESG-наративу на трансформацію економічної дипломатії логічним є перехід до його емпіричної верифікації, що передбачає розгляд конкретних політико-економічних практик, у межах яких такі інструменти, як European Green Deal та Inflation Reduction Act, виступають репрезентативними кейсами інституціоналізації ESG-принципів і дозволяють простежити їхній безпосередній вплив на формування сучасних пріоритетів міжнародної економічної взаємодії.

Ключовим прикладом інституціоналізації ESG-наративу в економічній дипломатії ЄС є ініціатива European Green Deal [11], яка виходить далеко за межі внутрішньої кліматичної політики та фактично функціонує як інструмент зовнішньоекономічного впливу. Через механізми на кшталт Carbon Border Adjustment Mechanism ЄС екстерналізує власні екологічні стандарти, змушуючи торговельних партнерів адаптувати виробничі процеси до європейських вимог декарбонізації. Практичний вимір цього проявляється у переговорах щодо торговельних угод нового покоління, де екологічні та соціальні положення стають обов'язковими умовами. Економічна дипломатія ЄС трансформується у форму «регуляторного експорту», де доступ до єдиного ринку залежить від відповідності ESG-критеріям. Водночас ЄС активно використовує фінансові інструменти для стимулювання «зелених» інвестицій у країнах-партнерах, що посилює його роль як глобального нормотворця у сфері сталого розвитку.

У випадку США ESG-наратив реалізується більш прагматично — через поєднання кліматичної політики та індустріального стимулювання. Яскравим

прикладом є Inflation Reduction Act, який передбачає масштабні інвестиції у відновлювану енергетику, чисті технології та декарбонізацію промисловості. Зовнішньополітичний аспект цього закону проявляється у створенні нових ланцюгів доданої вартості, орієнтованих на «дружні» країни (friend-shoring), що відповідають ESG-принципам. Це означає, що економічна дипломатія США активно використовує інвестиційні стимули як інструмент формування геоекономічних альянсів. Паралельно такі інституції, як U.S. International Development Finance Corporation, фінансують проекти у країнах, що розвиваються, з акцентом на прозорість управління, соціальні стандарти та екологічну сталість [12].

Для України ESG-наратив набуває особливого значення у контексті повоєнної відбудови та євроінтеграції. Практичним прикладом є інтеграція принципів сталого розвитку у національні стратегії відновлення, зокрема в рамках співпраці з World Bank та European Bank for Reconstruction and Development. Економічна дипломатія України дедалі більше орієнтується на залучення інвестицій, що відповідають ESG-критеріям, особливо у сферах енергетики, інфраструктури та аграрного сектору. Важливим елементом є гармонізація законодавства з нормами ЄС, включаючи екологічні стандарти, антикорупційні механізми та корпоративне управління. Це не лише підвищує інвестиційну привабливість країни, а й інтегрує її у європейські та глобальні економічні мережі. Крім того, ESG-наратив використовується як дипломатичний аргумент у переговорах щодо фінансової допомоги: акцент на прозорості, підзвітності та «зеленій» відбудові підвищує довіру міжнародних партнерів. Таким чином, для України ESG виступає не лише як набір стандартів, а як стратегічний ресурс у зовнішньоекономічній політиці.

Для систематизації відмінностей у підходах до імплементації ESG-наративу в економічній дипломатії було застосовано порівняльний метод аналізу, який дозволяє виявити специфіку стратегічних моделей Європейського Союзу, США та України через призму їхніх інституційних механізмів, політичних інструментів і геоекономічних пріоритетів, зокрема у контексті таких ключових ініціатив, як European Green Deal та Inflation Reduction Act (таблиця 1).

Проведений порівняльний аналіз засвідчує, що ESG-наратив набуває різних інституційно-функціональних конфігурацій залежно від рівня економічного розвитку та стратегічної ролі держави у глобальній системі. Європейський Союз формує модель нормативного лідерства, у межах якої ESG інституціоналізується як інструмент регуляторного впливу та екстерналізації стандартів на зовнішніх партнерів. США, натомість, реалізують прагматичну інвестиційно-стимулюючу модель, у якій ESG інтегрується через промислову політику та механізми фінансового заохочення, спрямовані на перебудову глобальних ланцюгів вартості.

Україна ж перебуває у фазі адаптивної імплементації ESG-принципів, де вони виконують функцію інструменту міжнародної підтримки, підвищення інвестиційної привабливості та інституційної конвергенції з європейським регуляторним простором.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз реалізації ESG-наративу в економічній дипломатії, складено за [1; 3; 4; 11; 12; 13]

Критерій	Європейський Союз	США	Україна
Стратегічна основа	European Green Deal	Inflation Reduction Act	Стратегії відновлення та євроінтеграції
Модель реалізації ESG	Нормативно-регуляторна	Ринково-стимулююча	Адаптивно-трансформаційна
Тип економічної дипломатії	Регуляторний експорт стандартів	Інвестиційна дипломатія	Дипломатія відбудови
Ключові інструменти	Carbon Border Adjustment Mechanism, ESG-регулювання	Субсидії, податкові стимули, індустриальна політика	Реформи, міжнародна допомога, публічно-приватні партнерства
Фінансові інституції	European Investment Bank	U.S. International Development Finance Corporation	World Bank, European Bank for Reconstruction and Development
Рівень інституціоналізації ESG	Високий (системна політика)	Середній/високий (через законодавство)	Середній (у процесі формування)
Геоекономічна стратегія	Лідерство через стандарти	Конкуренція через інновації та інвестиції	Інтеграція у західні економічні структури
Секторні пріоритети	Енергетика, транспорт, промисловість	Чиста енергетика, технології, виробництво	Енергетика, інфраструктура, агросектор
Роль держави	Висока регуляторна роль	Стимулююча та партнерська	Координуюча та залежна від донорів
Роль приватного сектору	Виконавець стандартів	Ключовий драйвер інновацій	Реципієнт інвестицій і реформ
Інструменти впливу на партнерів	Торговельні умови, стандарти	Інвестиції, технології	Міжнародна підтримка, інтеграційні процеси
Зв'язок із міжнародними стандартами	Активне формування глобальних правил (OECD, United Nations)	Часткова імплементація та адаптація	Імплементація та гармонізація
Ризики та обмеження	Регуляторний тиск на партнерів	Протекціонізм і торговельні конфлікти	Інституційна слабкість і фінансова залежність
Дипломатичний ефект ESG	Поширення стандартів як інструмент впливу	Формування альянсів через інвестиції	Залучення підтримки та підвищення довіри
Інноваційний компонент	Регуляторне стимулювання інновацій	Технологічне лідерство	Запозичення та адаптація технологій
Часовий горизонт політики	Довгостроковий (до 2050 р.)	Середньо- та довгостроковий	Середньостроковий (відбудова + інтеграція)
Вплив на глобальні ринки	Формування правил гри	Переформатування ланцюгів вартості	Інтеграція у існуючі ринки
Рівень автономності політики	Високий	Високий	Обмежений

У сукупності це відображає формування багаторівневої архітектури ESG-дипломатії, в якій поєднуються елементи нормотворення, економічного стимулювання та адаптаційної інтеграції. Використання екологічних технологій, розвиток зеленої економіки та впровадження принципів сталого розвитку є ключовими аспектами, які допомагають державі адаптуватися до сучасних викликів та забезпечити краще майбутнє для наступних поколінь через розширений механізм фінансування науково-дослідних робіт [14, с. 96].

Висновки. Систематизація результатів дослідження дозволяє сформулювати низку концептуально та прикладно орієнтованих пропозицій щодо підвищення ефективності інтеграції ESG-наративу в архітектуру економічної дипломатії, з урахуванням диференційованих моделей його реалізації в Європейському Союзі, Сполучених Штатах Америки та Україні.

Передусім, доцільним є інституційне поглиблення ESG-компоненти в системі економічної дипломатії України шляхом формування крос-секторального координаційного механізму, здатного забезпечити системну узгодженість між зовнішньоекономічною політикою, інвестиційною стратегією та цілями сталого розвитку. Такий механізм має передбачати не лише координацію державних інституцій, а й інтеграцію бізнес-асоціацій, експертного середовища та міжнародних партнерів, що дозволить підвищити інституційну спроможність держави в умовах трансформації глобальної економіки. У цьому контексті ESG розглядається як інструмент не лише регуляторної адаптації, а й стратегічного позиціонування України в міжнародному поділі праці.

З урахуванням нормативно-регуляторної моделі Європейського Союзу, інституціоналізованої через European Green Deal, стратегічно важливим є прискорення гармонізації українського законодавства з європейськими ESG-стандартами, особливо у сферах екологічного регулювання, корпоративної прозорості та сталого фінансового ринку. Така гармонізація має розглядатися не лише як технічний процес адаптації, а як інструмент довгострокової економічної інтеграції, що знижує бар'єри входу на ринки ЄС та підвищує передбачуваність для міжнародних інвесторів.

Водночас, беручи до уваги інвестиційно-стимулюючу модель США, інституціоналізовану через Inflation Reduction Act, доцільним є розвиток в Україні механізмів економічної дипломатії, орієнтованих на залучення приватного капіталу через систему фіскальних стимулів, гарантій та співфінансування ESG-орієнтованих проєктів. Особливу увагу слід приділити формуванню сприятливого інвестиційного середовища для «зелених» технологій, енергетичної модернізації та інноваційної інфраструктури, що дозволить Україні інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості нового покоління.

Окремого значення набуває посилення ролі міжнародних фінансових інституцій, таких як World Bank та European Bank for Reconstruction and Development, у структуризації процесів повоєнної відбудови України. Їхня участь має бути спрямована не лише на фінансування інфраструктурних проєктів, але й на впровадження системи ESG-умовності, що забезпечує довгострокову економічну стійкість, прозорість використання ресурсів та відповідність міжнародним стандартам сталого розвитку.

Крім того, перспективним є формування комплексної «зеленої дипломатичної стратегії», яка б дозволила Україні закріпити імідж держави відповідальної відбудови та ESG-конвергентної економіки. Така стратегія має включати активну комунікацію міжнародних досягнень, просування інвестиційних проєктів із високим ESG-рейтингом та формування позитивного бренду країни на глобальних ринках капіталу.

Саме тому, актуальним є поступовий перехід від адаптивної імплементації ESG-стандартів до проактивної участі у їх формуванні в межах міжнародних організацій, зокрема OECD. Це дозволить Україні трансформувати свою роль у глобальній економічній системі — від реципієнта нормативних рішень до співучасника процесів rule-making, що є ключовою ознакою зрілої економічної дипломатії.

1. Deirmentzoglou G., Anastasopoulou E., Masouras A., & Symeou P. Environmental, social, and governance (ESG) factors in international trade: A systematic review and integrative framework. *Sustainability*. 2026. 18(2). <https://doi.org/10.3390/su18020677>

2. Cek K., & Kalmaz D. Innovation, governance, inclusion: ESG pillars powering economic growth. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*. 2025. 14. <https://doi.org/10.1186/s13731-025-00606-5>

3. Puaschunder J. Environmental, social and corporate governance (ESG) diplomacy: The time has come for a corporate and financial social justice great reset. *RAIS Conference Proceedings*. August 15-16, 2021. <http://rais.education/wp-content/uploads/2021/09/0099.pdf>

4. Kim J., Kwak J. & Park H.-K. ESG as a nonmarket strategy to cope with geopolitical tension: Empirical evidence from multinationals' ESG performance. *Strategic Management Journal*. 2024. 46(3). 693–722. <https://doi.org/10.1002/smj.3671>

5. Karimov S. The need to implement an environmental, social and governance (ESG) system in banks. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies*. 2024. 2(8). 28–33. <https://grn-journal.us/index.php/AJPDIS/article/view/5656>

6. Калініченко Л. ESG як інструмент повоєнного відновлення економіки та корпоративного сектору України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2026. №93. <https://doi.org/10.18664/btie.93.356975>

7. Алексін Г. ESG Due Diligence в задачах повоєнного відновлення України. *Сталий розвиток економіки*. 2024. 4(51). 215–222. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-31>

8. Дяковський Д. ESG-інвестування у відбудову економіки України: перспективи, переваги і слабкі сторони. *Наукові записки НАУКМА. Економічні науки*. 2024. 9(1). 40–45. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2024.9.1.40-45>

9. Бондаренко Л., Скоропад І. Сучасні тенденції ESG-активностей компаній в Україні та світі. *Економіка та суспільство*. 2024. 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-62>

10. Маслак О., Маслак Т. Використання принципів esg у формуванні організаційно-економічної платформи взаємодії підприємства та стейкхолдерів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. №1. 383–386. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-74>

11. *European Green Deal*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

12. By William D. Eggers, Beth McGrath, Jennifer J. Walcott *Government Trends 2026: The future of government is now*. https://www.deloitte.com/us/en/insights/industry/government-public-sector-services/government-trends.html?id=us:2ps:3gl:govtrend26:eng:gps:081326:government%20report:p:c:kwd-2480016070078&gad_source=1&gad_campaignid=23730496065&gbraid=0AAAAAD_L61tFnyh6o84YCFjEIfwFlatMq&gclid=Cj0KCQjw77bPBhC_ARIsAGAjV9qFAAgMETQUZ_DOU7MvzdYUkyEhj5RSewkqtX_bmpxsdYGOey64aAsZgEALw_wcB

13. *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3)*, 2024. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>

14. Лютак О. М., Баула О. В. Формування екологічно-економічних відносин в інноваційній економіці. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. Серія: "Економічні науки". 2024. №7. / URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10139>

1. Deirmentzoglou G., Anastasopoulou E., Masouras A., & Symeou P. Environmental, social, and governance (ESG) factors in international trade: A systematic review and integrative framework. *Sustainability*. 2026. 18(2). <https://doi.org/10.3390/su18020677>
2. Cek K., & Kalmaz D. Innovation, governance, inclusion: ESG pillars powering economic growth. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*. 2025. 14. <https://doi.org/10.1186/s13731-025-00606-5>
3. Puaschunder J. Environmental, social and corporate governance (ESG) diplomacy: The time has come for a corporate and financial social justice great reset. RAIS Conference Proceedings. August 15-16, 2021. <http://rais.education/wp-content/uploads/2021/09/0099.pdf>
4. Kim J., Kwak J. & Park H.-K. ESG as a nonmarket strategy to cope with geopolitical tension: Empirical evidence from multinationals' ESG performance. *Strategic Management Journal*. 2024. 46(3). 693–722. <https://doi.org/10.1002/smj.3671>
5. Karimov S. The need to implement an environmental, social and governance (ESG) system in banks. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies*. 2024. 2(8). 28–33. <https://grn-journal.us/index.php/AJPDIS/article/view/5656>
6. Kalinichenko L. ESG as a tool for post-war economic and corporate sector recovery in Ukraine. *Bulletin of Transport and Industry Economy*. 2026. No. 93. <https://doi.org/10.18664/btie.93.356975>
7. Aleksin G. ESG Due Diligence in the tasks of post-war recovery in Ukraine. *Sustainable Economic Development*. 2024. 4(51). 215-222. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-31>
8. Dyakovsky D. ESG-investment in the reconstruction of the economy of Ukraine: prospects, advantages and weaknesses. *Scientific notes of the NaUKMA. Economic Sciences*. 2024. 9(1). 40–45. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2024.9.1.40-45>
9. Bondarenko L., Skoropad I. Current trends in ESG activities of companies in Ukraine and the world. *Economy and Society*. 2024. 66. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-62>
10. Maslak O., Maslak T. Using ESG principles in the formation of an organizational and economic platform for interaction between an enterprise and stakeholders. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2026. No. 1. 383-386. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-74>
11. European Green Deal. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
12. By William D. Eggers, Beth McGrath, Jennifer J. Walcott Government Trends 2026: The future of government is now. https://www.deloitte.com/us/en/insights/industry/government-public-sector-services/government-trends.html?id=us:2ps:3gl:govtrend26:eng:gps:081326:government%20report:p:c:kwd-2480016070078&gad_source=1&gad_campaignid=23730496065&gbraid=0AAAAAD_L61tFnyh6o84YCFjEIfwFlatMq&gclid=Cj0KCQjw77bPBhC_ARIsAGAjV9qFAAgMETQUZ_DOU7MVzdYUkyEhjj5RSewkqtX_bmpxsdYG0ey64aAsZgEALw_wcB
13. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), 2024. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
14. Liutak O. M., Baula O. V. Formation of ecological-economic relations in the innovative economy. *International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*. 2024. No. 7. / URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-7-10139>